

Deontologie voor het tolk- en vertaalwerk

COMMISSARIAAT-GENERAAL VOOR DE VLUCHTELINGEN EN DE STAATLOZEN

In de context van de hervorming van de asielprocedure in 2007 lanceerde het CGVS een denkoefening over de kwaliteit van zijn werking, in het bijzonder over de behandeling van asielaanvragen. Verschillende onderwerpen werden in vier werkgroepen onderzocht en bediscussieerd: de bewijslast en vaststelling van de feiten, het gebruik van objectieve informatie (COI) en het gehoor (voorbereiding en strategie van het gehoor enerzijds, creatie en behoud van een gunstige gehoorcontext anderzijds).

De aanbevelingen die uit deze werkgroepen en uit de stageverslagen van personeelsleden voortvloeiden, zullen op korte of middellange termijn op het CGVS worden geïmplementeerd, rekening houdend met de veranderingen die ze teweegbrengen.

Daarnaast heeft het CGVS zich ook ingeschreven in verschillende Europese kwaliteitsprojecten, zoals het EAC (European Asylum Curriculum). Deze opleidingscursus richt zich op medewerkers van nationale asielinstanties van de verschillende lidstaten. Een groot aantal onderwerpen van dit EAC-programma werd eveneens behandeld in de vier kwaliteitswerkgroepen.

Op die manier is er een plan ter verbetering van de kwaliteit uitgewerkt, waarvoor het CGVS op een subsidie van het Europees Vluchtelingenfonds (EVF) kan rekenen.

Met een specifiek logo worden activiteiten die deel uitmaken van dit kwaliteitsplan aangeduid. Deze brochure, en het onderwerp dat ze behandelt, kadert binnen dit plan met betrekking tot de kwaliteitsverbetering op het CGVS.

Verantwoordelijke uitgever: Dirk Van den Bulck

Deze brochure werd opgemaakt in oktober 2009 door het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

Bijkomende informatie over het CGVS in het algemeen en over de asielprocedure in het bijzonder kan geraadpleegd worden op de website www.cgvs.be.

**Cette brochure existe aussi en français et anglais.
This brochure is also available in English and French.**

Inhoud

INLEIDING	4
TOLKEN/VERTALEN	5
ONPARTIJDIGHEID	7
BEPERKINGEN	9
RESPECT	10
VERGOEDING	11
CONTACT	12

INLEIDING

In het kader van zijn dagelijkse werking wordt het CGVS veelal geconfronteerd met asielzoekers die het Frans, Nederlands of Engels niet machtig zijn. Om een gehoor met deze personen, in het kader van hun asioldossier, mogelijk te maken, doet het CGVS beroep op de diensten van een tolk. Hij wordt eveneens ingeschakeld voor het vertalen van allerhande documenten die door de asielzoekers in het kader van hun asielprocedure worden neergelegd.

Een gespecialiseerde dienst binnen het CGVS, de tolkendienst, zorgt voor de praktische organisatie van de tolk- en vertaalopdrachten. Enkel de Belgische asielinstanties kunnen bij de dienst een vertaler-tolk aanvragen en dit uitsluitend voor persoonlijk tolken (ter plaatse) en schriftelijke vertalingen in het kader van de asielprocedure.

4

Op basis van de behoeften van het CGVS worden de tolk- en/of vertaalopdrachten door de tolkendienst aan de betrokken vertalers-tolken toegekend. Zij worden daartoe doorgaans telefonisch gecontacteerd en bepalen volledig zelfstandig of ze de opdracht al dan niet aanvaarden.

Deze deontologische richtlijnen, van toepassing op de prestaties van tolken en vertalers, werden opgesteld in het kader van een kwaliteitsplan van het CGVS. Het doel is de kwaliteit van de gehoren op het CGVS te verbeteren en een goede verstandhouding en samenwerking te garanderen tussen de vertalers-tolken en de medewerkers van het CGVS. Ze beschrijven de plichten evenals de rechten van de vertalers-tolken. In geval van schending van de deontologie kan men zich op die rechten en plichten beroepen. De gedragscode is dus als het ware de 'grondwet' van de CGVS-tolken-dienst voor de vertalers-tolken waarop deze beroep doet en voor de CGVS-medewerker die in contact komt of werkt met een vertaler-tolk.

Om de tekst zo verstaan- en leesbaar mogelijk te houden, is ervoor gekozen om de vertaler-tolk als *hij* aan te duiden in plaats van *hij/zij*. Dat neemt dus niet weg dat de betrokkene zowel een man als een vrouw kan zijn.

TOLKEN/VERTALEN

- De taak van de tolk/vertaler bestaat in essentie uit het **volledig, getrouw en neutraal overbrengen van de boodschap** die door de verschillende partijen wordt gebracht, hetzij mondeling, tijdens het asielgehoor, hetzij schriftelijk, op basis van eventueel door de verschillende partijen aangebrachte of neergelegde documenten.

Een CGVS-medewerker of de tolkdienst kan een tolk ook vragen voor andere tolkopdrachten, zoals een telefoongesprek.

- De tolk/vertaler verbindt er zich toe zijn **kennis en deskundigheid continu te onderhouden** en, desgevallend, zelfs te verbeteren.
- De tolk/vertaler verplicht zich er toe **zo volledig en getrouw mogelijk** te vertalen, dit wil zeggen naar betekenis, inhoud en intentie zonder **toevoegingen, weglatingen of wijzigingen**.

Indien een letterlijke vertaling onmogelijk blijkt en een omschrijving zich opdringt voor een goed begrip tussen CGVS-medewerker en asielzoeker, dient hij dat te melden. De tolk/vertaler dient, noch op eigen initiatief noch desgevraagd, andere informatie te verstrekken dan de gevraagde vertaling. De tolk dient niet in discussie te gaan over de inhoud van een gehoor.

De tolk dient alles weer te geven wat de verschillende partijen tijdens het gehoor aanhalen, ook beledigende of choquerende omgangstaal of onaangename boodschappen. Zelfs indien één van de partijen het woord rechtstreeks tot de tolk richt of indien het gezegde iets betreft dat niet meteen met het gehoor op zich heeft te maken, dient de tolk dit weer te geven.

- De tolk kan **aantekeningen** maken om het uitvoeren van zijn werkzaamheden te vergemakkelijken. Die dienen op het einde van het gehoor overgemaakt te worden aan de CGVS-medewerker. Vooral de namen van personen, plaatsen, partijen, militaire graden, enz. moeten met de grootste zorg worden weergegeven en eventueel worden genoteerd. Indien nodig zal de tolk deze informatie laten bevestigen door de asielzoeker.

- Bij de vertaling van wat de asielzoeker zegt naar de CGVS-medewerker toe en vice-versa, gebruikt de tolk respectievelijk de **eerste** (ik-vorm) en **tweede persoon enkelvoud** (jij/u-vorm).
- De tolk spreekt **duidelijk en verstaanbaar**. Zijn spreeknelheid is aangepast aan het spreektempo van de asielzoeker. De tolk laat de spreker uitspreken, tenzij een te lange uiteenzetting de kwaliteit van de vertaling in het gedrang brengt of iets niet goed werd begrepen.
- Eventueel kan de tolk de **bedoelingen en emoties** van de partijen via intonatie en houding laten doorklinken, zonder daarin evenwel te overdrijven.
- De tolk/vertaler aanvaardt enkel die opdrachten waarvoor hij over de **gevraagde kwaliteiten** beschikt en waarvan hij de goede afwerking kan garanderen. Hij staat in eigen persoon in voor de uitvoering van de opdrachten die hij aanvaardt.

Indien de tolk/vertaler niet in staat is de opdracht naar behoren uit te voeren, zal hij de opdracht onmiddellijk teruggeven aan diegene die hem de opdracht heeft verstrekt of aan de tolkendienst, zodat die de opdracht aan een andere tolk/vertaler kan verlenen. Hetzelfde geldt in geval het emotioneel, psychisch of naar zijn geweten onmogelijk is om de opdracht verder te zetten.

ONPARTIJDIGHEID

- De tolk stelt zich volkomen **onafhankelijk, objectief en neutraal** op, zowel tegenover de asielzoeker als tegenover de CGVS-medewerker. De tolk staat niet ter beschikking van de asielzoeker of diens advocaat/voogd/vertrouwenspersoon. Hij vertaalt dus niet rechtstreeks tussen de asielzoeker en diens advocaat/voogd/vertrouwenspersoon zonder toestemming van de CGVS-medewerker.
- In het kader van de vereiste onafhankelijkheid, objectiviteit en neutraliteit, is de tolk/vertaler bereid zich te onderwerpen aan een **veiligheidsverificatie** door de Nationale Veiligheidsoverheid volgens de wetten van 11 december 1998 betreffende de veiligheidsmachtigingen en hun uitvoeringsbesluiten. Daarbij zullen niet alleen bepaalde politionele en gerechtelijke basisgegevens worden onderzocht maar zal tevens worden nagegaan of de tolk/vertaler al dan niet gekend is bij de Belgische inlichtingen- en veiligheidsdiensten.
- De tolk **stelt zich voor** aan de asielzoeker en diens advocaat/voogd/vertrouwenspersoon als 'de tolk X (= brontaal)'. Hiermee maakt hij zijn neutraliteit ook duidelijk. De CGVS-medewerker zal de eigenlijke rol van de tolk aan alle partijen toelichten. Indien deze dit nalaat, dient de tolk zelf zijn rol toe te lichten door erop te wijzen dat hij:
 - alles zal vertalen (zonder toevoegingen, weglatingen of wijzigingen);
 - gehouden is aan het beroepsgeheim;
 - zal tolken in de ik-vorm (1^e persoon enkelvoud);
 - buiten zijn tolkopdracht op generlei wijze tussenbeide komt in de afhandeling van het asioldossier en dus geen enkele invloed heeft op de beslissing.

Het CGVS verzekert de anonimiteit van de tolk. In dit kader maakt deze zijn persoonlijke gegevens niet over aan de asielzoeker of diens advocaat/voogd/vertrouwenspersoon.

De tolk onthoudt zich van elke familiale of vriendschappelijke omgang met de protection officer in het bijzijn van de asielzoeker en diens advocaat/voogd/vertrouwenspersoon.

- De tolk/vertaler is gebonden door het **beroepsgeheim**. Kennis, contacten en informatie die de tolk/vertaler ten gevolge van zijn werkzaamheden als tolk voor het CGVS heeft verworven, mag hij nooit ten eigen bate of ten bate van derden benutten. Evenmin zal de tolk/vertaler aanleiding geven tot gebruik of misbruik daarvan door anderen.

Indien de integriteit en/of veiligheid van de tolk/vertaler zelf of een derde persoon in het gedrang komt, primeert de meldingsplicht als burger van de tolk evenwel op zijn beroepsgeheim.

Zonder aan de voor de tolkopdracht noodzakelijke empathie in te boeten, behoudt de tolk tijdens het gehoor de nodige professionele afstand ten opzichte van de verschillende partijen en behandelt hij alle informatie op vertrouwelijke wijze.

- De tolk **onthoudt zich van iedere commentaar**, tenzij deze om tolktechnische redenen. Zo kan hij desgevallend tussenkomen (verwijzend naar zichzelf als zijnde 'de tolk') om:
 - verduidelijking te vragen over iets wat hij **zelf** niet heeft begrepen;
 - om aan te geven dat **één van de partijen** iets niet of verkeerd heeft begrepen;
 - om aan te geven dat zijn **functioneren in het gedrang** komt door bijvoorbeeld vermoeidheid, ziekte, te lange formuleringen,

Bij wijze van uitzondering kan de tolk de CGVS-medewerker wel advies verschaffen wat betreft de brontaal of het brondialect van de asielzoeker, op voorwaarde dat de tolk hierover een competent oordeel kan vellen, er zelf mee akkoord gaat dit te doen en de CGVS-medewerker er expliciet om vraagt. Ook cultuurgebonden termen, begrippen en/of omgangsvormen, kunnen, uitzonderlijk bij wijze van verduidelijking, worden weergegeven indien alle partijen daarmee instemmen.

Op vraag van één van de partijen kan, indien nodig, na het gehoor een korte, zuiver tolktechnische nabespreking worden gehouden.

BEPERKINGEN

- De tolk aanvaardt dat de **CGVS-medewerker de leiding** heeft over het gehoor en bepaalt wat relevant is voor het dossier. De tolk mag zich niet centraal stellen in het gehoor en zich niet opdringen. De tolk probeert op geen enkel ogenblik de inhoud of het verloop van het gehoor te sturen, door bijvoorbeeld op eigen initiatief vragen te stellen of verduidelijkingen te vragen aan de asielzoeker.

De tolk zal nooit op eigen initiatief reageren op onaangename, choquerende of beledigende uitlatingen, of op enige wijze zijn eigen emoties laten blijken.

- De tolk zal voor, tijdens, noch na het verrichten van een tolkprestatie een gesprek aangaan met de betrokken asielzoeker of diens advocaat/voogd/vertrouwenspersoon. Om deze situatie te voorkomen, zal de tolk zich nooit op eigen initiatief of alleen in de wachtruimte voor asielzoekers begeven en zal hij **in principe niet alleen** met de asielzoeker in de gehoorruimte verblijven.
- De tolk zal **nooit problemen, wrijvingen of conflicten** tussen de asielzoeker en/of diens advocaat/voogd/vertrouwenspersoon enerzijds en de CGVS-medewerker anderzijds uit eigen initiatief trachten te voorkomen of op te lossen.
- Indien de asielzoeker die het onderwerp uitmaakt van de tolk- en/of vertaalprestatie **een familielid of bekende** van de tolk/vertaler is, of er op andere wijze een band tussen hen bestaat, dient de tolk/vertaler dit onmiddellijk te melden aan de CGVS-medewerker die het gesprek leidt of aan de tolkendienst.
- Indien de asielzoeker een **andere taal of dialect** spreekt dan de taal of dialect waarvoor het CGVS de tolk gevraagd heeft de tolkopdracht uit te voeren, dient de tolk dit te melden aan de CGVS-medewerker die het gesprek leidt, ook in het geval de tolk deze taal eveneens beheerst. De tolk zal zich houden aan de aanwijzingen van de CGVS-medewerker.
- Tijdens het uitvoeren van een tolkopdracht, is het in principe niet toegestaan dat de tolk zijn **gsm** aanstaat. In overleg met de CGVS-medewerker mag de tolk, indien hij een dringende oproep verwacht, zijn gsm aanzetten, maar het geluid dient te worden uitgezet.

RESPECT

- De tolk/vertaler gedraagt zich **correct en respectvol** in zijn omgang met het personeel van de asieladministratie, de andere tolken, de asielzoekers en diens advocaten/voogden/vertrouwenspersonen, ongeacht hun nationaliteit, etnie, geslacht, religie of seksuele geaardheid.
- De tolk/vertaler heeft een **net voorkomen** en draagt aangepaste, verzorgde, niet-opvallende of niet-provocerende kledij.
- De tolk/vertaler maakt onder geen beding gebruik van zijn (machts)positie en aanvaardt **geen cadeaus of tegenprestaties** van de betrokken partijen.
- De tolk/vertaler is van **onbesproken gedrag** en is op de hoogte van de regelgeving die de uitoefening van zijn beroep en opdracht bepaalt.
- De tolk is stipt aanwezig op het afgesproken uur. Na een tolkprestatie van ongeveer 1 uur en 30 minuten wordt een **pauze** voorzien van 15 minuten. Indien noodzakelijk voor het goed functioneren van de tolk, kunnen bijkomende pauzes worden ingelast. Tenzij anders overeengekomen in onderling overleg, wordt een middagpauze voorzien van minimum één uur.

VERGOEDING

- De tolk/vertaler ontvangt voor zijn prestaties in opdracht van het CGVS **een vergoeding** zoals voorzien in de desbetreffende regelgeving. Het is hem niet toegelaten een bijkomende vergoeding te vragen aan één der betrokken partijen.

CONTACT

- Voor informatie, inlichtingen, problemen, klachten en dergelijke met betrekking tot deze gedragscode of enige andere materie met betrekking tot tolk- en/of vertaalprestaties in opdracht van het CGVS kan steeds contact worden opgenomen met de tolkdienst.

Tolkendienst:

Steven Van Der Poten

Tel: 02 205 51 14

steven.vanderpoten@ibz.fgov.be

NOTITIES

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

**COMMISSARIAAT-GENERAAL
VOOR DE VLUCHTELINGEN EN DE STAATLOZEN**

WTC II
Koning Albert II-laan 26 A
1000 Brussel
 02 205 51 11
 02 205 51 15
cgvs.info@ibz.fgov.be
www.cgvs.be